Nro. 34.

A' FELS. CSÁSZÁRNAK ÉS A. KIRÁLYNAK KEGYELMES ENGEDELMÉSÖL.

Indúlt Bétsből, Pénteken October 26-ik napján 1804-ik esztendőben.

Digitized by Central University Library Cluj

Nagy Britannia.

Londonból, Oktob. 2-dikán. A' Wallisi K. Hertzegnét, a' Korona Örökös Hertzeg Hitvessét, igen szomorú történet érte a' múlt pénteken. A' hintójába béülvén, midőn azoknak, a' kiknek látogatásokra ment vólt, a' hintóba való béülés közben viszsza kőszöngetne, az inas igen hirtelen bétsapta a' hintó ajtaját utánna, ugy hogy négy ujjait a' Királyi Hertzegaszszonynak az ajtóval oda tsapván, annyira öszsze rontotta, hogy egygyik újjának körmét azonnal elkellett vétetni. Nagy fájdalmakot szenved ugyan, hanem reménsége van az Orvosainak, hogy az ujjai közúl egygyet sem kéntelenittetnek el vágni.

Az Oktober 2-kán kijött Udvari újjságban ilyen képpen fordúl elő ez a' kedvetlen történet: A' Charltoni környékre menvén látogatás végett a' Királyi Hertzegaſzſzony, midőn a' társaságból kijött és hintójába béült vólna, a' nyitva lévő hintóajton még ekkor is bútsuzó intéseket tett jobb keze által kifelé, mellyet az inas eſzébe nem vévén, 's az ajtót ſebeſſen bétsapván, a' Hertzegné' újjait úgy oda ütötte, hogy 4 ezek közzül az ajtónak kinyittódásakor tsak nem leſzakadva vólt, 's az egygyik ujjának körme az ajtóhoz ragadott. Nagy sikoltására, azonnal leſzaladtak hozzá a' főaſzſzonyságok, és borbélyok után futtatván, a' sebet béköttették. Azólta ſok nagy fájdalmakat állott-ki a' Hertzegaſzſzony. —

Az Oktober 5 kén indúlt tudóſitások ſzerént éſzrevevetőleg kezdett enyhülni a' Kir. Hertzegaſzſzony ſebe. Önnön inaſſa ejtette rajta a' ſebet, nem vévén eſzébe, hogy a' Hertzegné a' kezét még nem vette vólt bé, a' ki is nem tsak, hogy erőss ſzivüséggel és álhatatos türedelemmel ſzenvedte és ſzenvedi nagy fajdalmait, hanem látván a' kotſisnak rend kívül való megijedését, ötet még minekelőtte az ujat béköttöték vólna, elő kiáltotta, és bizonyoſſá tette áſſelől, hogy nem neheztel rá, minthogy a' maga hibájából érte a' ſzerentsétlenség.

A' Király és Királyné megkoronáztatásoknak emlékezetnapja pompás ſolennitásokkal innepeltetett Sept. 21-kén Weymouthban, a' hol ő Felségek a' tengeri ferdővel való élés végett egy időólta tartózkodnak. Nagy katonai próbatételek vóltak, a' mellyeknek Királyi fenyes vendégség ve-

BCU Cluj / Central University Library Cluj

tett végett, a' a' mellyből több mint 300 fő rendű vendégek réfzesültek. A' Király magais 11 óráig' múlatta magát a' tántzolók között. — Az eſtvéli tüzjáték alkalmatoſſágával kevésbe múlt el, hogy ſzerencsétlenség nem érte a' nézö sokaságot a' Királyi palota előtt; a' zürzavar tsakugyan nagy vólt, a' melly az által okoztatott, hogy a' felbotsáttatott raketákból egy ſzikra, egy tüzkerekkel és egyéb effélékkel töltött nagy kosárba esvén le, ezeket meggyujtotta. Sok fő aſzſzonyságoknak a' ruhájok égett meg; mások lábbélieket (tzipőiket), mások pedig főkötőiket és egyéb főékeſſégeiket veſztették-el a' nagy tolyongásban. Nagyobb veſzedelem azonban ſenkit nem ért.

Az Anglia és Spanyol orſzág között kezdődhető hadi villongások felől még eddig tsak ennyi hiteleſt olvasunk a' Londoni közönséges levelekben: — „Azon kereskedők közzül a' főbbeket, a' kik a' Spanyolokkal folytatnak kereskedéſt, a' külső dolgokra ügyelő Miniſter Lord Harrowby őfzſzehivatván tudtokra adta nékiek, hogy mostanában olyan dolgok fordúltak vóina, a' Spanyol és Nagy Britanniai Orſzáglóſzékek között elő, a' mellyeknek kimenetelek félette bizontalan. A' Nagy Britanniai Orſzáglóſzék meghatározott nyilatkoztatáſt kivánt néme'y fontos tárgyak eránt a' Spanyol Orſzáglóſzéktől: hanem még eddig temmi megnyúgtató feleletet nem vett ettől. Mind ezekre a' környülállásokra nézve ő (ilyen megjegyzéſſel rekeſztette bé ſzavait a' Miniſter) ſzükſégesnek találta figyelmeteſſekké tenni a' kereskedőket, hogy azok közzülek, a' kik a' Spanyolokkal kereskedéſt folytatnak, ezen bizontalan ki-

menetelű környülállásokhoz képpeſt intézzék a' magok ſpekulatziójikat. Sept. 27-kén ismét megjelentenek ugyan ezen kereskedők a' nevezett Miniſternél, a' ki ekkor is tsak azzal a' válaſzſzal botsátotta el őket magától, hogy a' Spanyolokkal való kereskedésnek dolgában, igen vigyázók légyenek addíg, míg további útasitáſt nem veſznek.

Mint látſzik, a' Nagy Britanniai Orſzáglóſzék, Pittnek a' fő Miniſteri póltzra való újontani fellépésétől fogva, ismét tengeri erejének erőſſitésére forditotta egéſz gondját. Minden hajóépitő műhelyekben réſz ſzerént egéſzſzen új, réſz ſzerént foldozás alá vétetett hajók foglaltak el minden átsmeſſereket. Azt mondják, hogy tsak a' jövő hónap alatt 30 Linea hajókkal fog a' Nagy Britanniai tengesi hadi erő neveltetni. Az egyſzerre munkában lévő hadi hajók' ſzámát, kitsit nagyot öſzſzeſzámlálván 660-ra teſzik. A' Plymouthi, Portsmouthi, és Chatami kikötőhellyekbe parantsolat ment, hogy a' haſzonvehető hajókat mind kéſzittsék-el a' kievezésre. A' Frantzia partok mellett vigyázó Anglus erő nem vólt ezen háboruban még egyſzer is olyan nagy, mint moſtanában.

Minthogy Dover városſa a' Boulognei kikötőhellyel által ellenbe helyheztetődve, következésképpen a' Frantziáktól lehető meglátogattatásnak leg inkább kitétetődve van: erre nézve az oltalmazó kéſzületek is itt vannak leg jobb állapotban. Miniſter Pitt többire itt tartózkodik, és azon 5 ezer emberekből álló Önkentvállolkozott sereget, a' melly az ő kormányozása alatt lévő 5 kikötő-

hellyekből állott-ki a' haza' védelmezésére, mostanában muſtrálta meg.

A' Toulon i kikötőhely elől olyan tudósítás érkezett Nelsontól, hogy ő ezt mind ez ideig bézárva tartja. Vezérlése alatt 11 Linea hajók vannak: a' Frantziák' tengeri ereje pedig ezen kikötőhelyben 8 Linea hajókból áll. Ezek, valahányſzor Nelson a' kikötőhely elől eltávazik, mind annyiſzor kieveznek a' kikötőhely' ſzájáig: és mihelyeſt ő oda viſzſza érkezik, azonnal ismét béeveznek a' kikötőhely' belső réſzeire. Azonban igen lehet tartani, hogy egéſſégének naponként való nagyobb-nagyobb gyengülése miatt a' tengert nem soká oda hagyni 's hazájába viſzſza térni kéntelenittetik ez a' fél kezű igen híres tengeri vezér. Sokat ſzenved nevezetesen azon ſzemének fájdalmai miatt, melyhez a' Nilusi expeditziónak alkalmatoſſágával egy bombi egy darab forgátsot hozzá tsapott.

Admiralis Cornwallis irja Breſt elől, hogy hat Frantzia meglehetős nagyságú Brig nevű hajók, a' mellyeket a' Breſti öbölnek egyik ſzegeletében két Anglus Fregátok ſtrázsáltanak, ezeknek tsalt vetvén, elöllek elillantottak, és a' Rocheforti kikötőhely felé eveztenek el.

Az Artéziai Grófi nevet viselő Fr. Királyi Hertzeg, Sept. 22-kén indúlt el a' Harwichi kikötőhelyből Swétzia felé Calmar városába. Elindulásakor Királyi vérből való méltóságához illő módon tiſztoltetett az Anglus ágyuknak dörgések által.

Az Angliában tartózkodó, Orleansi és Montpensieri Hertzegek, Beaujolais nevű Gróffal, 's más néhány kivándórlott Frantziákkal egyetemben, idő-

töltésből az Anglia és Frantzia ország között való tengerkanálison hajókázván, a' szél nem soká ellenkező képpen fúni és őket a' Boulognei partok felé kezdette hajtani, annyira, hogy a' battériákról már tüzelni kezdettek vólt rájok az ágyuk, és az ő hajóik körül néhány Bombik estek le. Tsakugyan szerentsésen visszsza érkeztek Dugeneszhez, 's onnét Londonba.

A' Nagy Britanniai Birodalomnak minden kikötőhellyeiben szoross rendelések tétettek az eránt, hogy a' tengerekről érkező hajók valamiképpen a' Malagai sárga hideglelést bé ne hozzák. A' mellyek eránt gyanú lehet, nagy vigyázattal kitöltetik véllek a' tisztulásra rendeltetett napokat.

Frantzia Birodalom.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Párisból, Oktob. 11-kán. Császár ő F.ge tegnap délelötti 11 órakor megérkezett St. Cloudba; a' melly örvendetes hír déltályban ágyudörgések által adatott tudtokra a' Párisiaknak.

Ő Császári F.ge megparantsólta a' Tengeri Ministernek, hogy terjeszsze a' Betsület Legió Nagy Cantzellariussa eleibe azoknak a' szárazon és vizen való derék katonáknak neveiket, a' kik az Oktober 2 kán éjjel Boulogne előtt történt tengeri tsatában magokat megkülömböztették, hadd szolgáltathassa ki nékiek a' Légio' nagy Tanáttsa, megérdemelt jutalmaikat.

A' Moniteur, az Admiral Bruix' tudósitásán kívül közönségessé tette a' Marschall Soult előadását is ezen tengeri tsatárol, a' kinek némely jegyzései ekképpen következnek röviden;

„Az ellenséges égetőhajóknak partjaink mellett való fellobbanások, vagy elsülések, a' melly azokat egésszen megrefzkettette, és minden hajóinknak elfüllyefztődésekre való lett vólna, tsak önnön vakmerő méreszségünk miatt tehetett annyi kárt, hogy a' Kapitány Gronet vezérlése alatt lévő 267-dik számú mozaras peniſchünk elfüllyedett. Vimereux felől evezvén a' nevezett Kapitány, meglát egy kisded Anglus hajót, és parantsólja alattavalóinak, hogy támadják meg azt. Cloquet nevű hajóslegény azonnal az ellenséges hajón termett; más ötön nyomban követték ötet: hanem egy lelket sem találván rajta, széllyel néznek, és egy hoſszú machina tünik szemeikbe a' habok között, a' melly mint egy széles dészka tsak úgy uſzkált ott. Közelitvén hozzá, és a' kötelita' mellynél fogva a' másik hajóhoz vólt akasztva, elvágván, lobbanás esik, a' machina széllyel szakad, és a' mi hajónkat egyszeriben úgy elsüllyeſzti, hogy a' rajta lévő emberek közzül tsak néhányan menekedhetnek-ki, azokkal egyetemben, a' kik haton az Anglus Sloopsra által mentek vala. A' segittségekre szaladott tsolnakok sem segithettek a' többeken leg kiſſebbet is. Ennek az egy machinának széllyelpattanása miatt, 21 embereink veſztek a' tengerbe. A' többek majd semmi kárt nem okoztak: tsak 2 hajóslegényünket és 4 katonainkat sebezték meg. Két elnemsült machinák fenéken akadtak, egygyik az Ambleteusi kanális' szájánál, a' másik Vimereux mellett. Ezek épségben kerültek kezünkre. Egyiknek a' métse aludt vólt ki; a' máſiknak pedig még nem jött vólt el az ideje, hogy elsüljön. Ezen utólsónak belső

réſzében meſterséges óra formájú, és pendulumos alkotmány lévén el rejtve, meghatározott számú pertzentések után kellett vólna néki lángot vetni; hanem 4 katonáink a' meſterségire vagy bezzegjire rá találván, a' métset ki vették belőle, hogy fel ne lobbanhaſſon az utolló pertzenéskor. Ha az elſülhetett volna, nem kevés számú embereket végezett vólna ki a' világból, a' kik nézésére körülötte öſzſze gyülekeztek vólt, &c.

Párisból, Oktob. 12-kén. A' ma kijött Moniteurben illyen hiradás olvaſtatik: — „

„Bonaparte Lajosné Császári Hertzeg Aſzſzony, egy Hertzeget ſzült tegnap délutánni harmadfél órakor ſzerentsésen. Ö Hertzegsége az Orſzág fő Cancellariuſsa, mint a' Birodalom Konſtituziójának 40-ik Tzikkelye kivánnya, ſzemélyesen jelen vólt a' ſzülésnél, és azonnal Kurirt küldött a' történetnek hirével ő Császári Felségehez.

Német Orſzág.

Weimárból, Oktob, 3-kán. Tegnapelőtt örömmel ſzemléltük azon 80 terhes ſzekereket Petersburgól Oroſz kisérőknek gondviselések alatt megérkezni, a' mellyek a' Nagy Hertzegaſzſzonnyal Maria Paulownával megaſzſzonyi ajándékban adattattak. Reméllyük, hogy mint Pétersburgban történt, itt is ki fog a' közönség' nézésére ez a' drága kéſzület tétetni.

Hannoverából, Oktob. 8-kán. Azon Anglus áruportekákat, a' mellyeket a' Francziák a' minap letartóztattak vala, itt közönségesen áruba

botsátották a' többetigéröknek. — Verden városa körül erős sántzok közzé veszik magokat a' Fr. seregek. — A' mi szomszéd érdeinkben ismét 16 eleven szarvasokat fogtak öszsze, hogy a' St. Cloudi vadas kertbe vigyék.

Olasz Országh.

Livornóból, Oktob. 9kén. Az Afrikai égető hómokok között támadó, úgy szollván az egész teremszetet, embert barmot egy formálog elenkasztó, Sirocco nevezet alatt esméretes, rettenetes szél, a' múlt September hónapban gyakorta kedvetlen latogatónk vala. Ez azt okozta, hogy az a' hideglelés' neme, a' melly az öszi napokon Olasz országot közönségesen megszokta látogatni, most nában nagyon elhatalmazott, és sokakat megölt. Ez a' környülállás és a' Malagai sárga hideg' híre, annyira megrettentették vala lakosainkat, hogy az Országlószék jónak lenni találta a' közönség' megnyúgtatása végett, az uralkodó nyavaja' teremszetének megvisgálására egy több Orvosokból álló Tanátsot kinevezni, a' melly a' közönségnek nagy megelégedésére olyan hirdetést tétetett közönségessé, hogy az Olasz országban uralkodó mostani nyavaja ugyan egy igen veszedelmes tulajdonságú, rothasztó, hanem, tsakugyan nem a' Malagai gonosz ragadó sárga hideglelés.

Itt is méltó vigyázás van a' tengerről jövő hajókra, hogy nem indúltak é olyan helyről, vagy útjokban nem jártak-é olyan hellyen, a' honnét ezt a' Malagai nyavaját magokkal elhozhatták volna. — Ezen napokban egy Görög kereskedő ha-

jó érkezett ide Spanyol országnak Déli partjai mellől, a' melly azonnal a' tiſztúlás' helyére vitettetvén, minden véle való közösülésnek útja el vágatott.

Beſzéllik, hogy a' Frantzia Birodalom' példája ſzerént az Olaſz Respublika is el közelített azon időponthoz, hogy az ő Respublikai Konſtitutziójáu is a' jelen lévő környülállásokhoz alkalmaztatott változások történnyenek, és hogy ezen változásoknak elintéztetését, vagy plánumát, Maresealchinek a' Respublika külső dolgokra ügyelő Miniſterének, Moguntziában adta vólna által a' Frantziák' Csáſzárja.

Nápolyból, Sept. 29kén. Néhány méréſz emberek nagy próbára ſzánták vala el itt a' napokban a' fejeket. Midőn a' Vezuv hegye jelengetni kezdette vólna, hogy a' tűznek okádásához nem soká hozzá fogna kezdeni, a' Fizikának ide való igen tudós Scotti nevű Profeſſora, néhány Angluſokkal és más méréſz emberekkel egyetemben, arra határozták t. i. magokat, hogy ezen hegyre felmennyenek, és annak rettenetes tűzit közelről ſzemléllék. Auguſtus' 21-kén eſtve indúltak-ki Nápoly városából, és a' hegy' oldalára Reſina felől kezdettek felútazni. A' Vezuv' belső réſzei már ekkor dologban vóltanak: hanem a' környék' lakoſſai és a' hegynek közepe tályán lakó Remete, bíztatták az útazó társaságot, hogy ne félljenek, mivelhogy a' valóságos veſzedelemnek ideje még el nem jött vólna. Auguſtus' 22 kére virradó éjjfél után 2 órakor értek fel a' tetőre az örvény ſzélére, a' hol olyan tárgy tünt

szemeik elébe, a' milyennél valamint szebbet úgy rettenetesebbet is, bajosan mútathat a' terméſzet hatalmas munkája. Az örvény ó'dalai fényesen világoskodtak, a' mellyeken, a' tályan, a' hol a' tornát lehet képzelni az örvénynek, négy nagy nyilások szemléltetnek, és mintegy minden 30 minutányi idő múlva, nagy langoszlopok tekeredtek ki, 's a' tüzes kövek rettenetes pattogáſſal és tsattogáſſal hányodtak-ki, oly formájú parabolicus menetellel, hogy minden darab kő az örvénynek általellenben lévő oldalához tsapódott, és onnét annak mélységeire hullott-le, következésképpen a' lyuk' vagy örvény' szájához, a' hol a' nézők állottanak, egy is fel nem jöhetett. Gyakran tekeredtek fel nagy füstoszlopok is, a' mellyek miatt ilyenkor semmit sem lehetett néhány minutákig látni az örvény' torkában. A' levegöt igen finum büdöskősag fogta-el, a' mellyet kiállani bajos lett vólna az útazok' orrának, ha szerentséjekre a' szél a' hátok megöll nem fútt vólna. Három egész órák alatt töltötték a' terméſzet' ezen szép munkájának szemléléſével az útazók az idöt, a' midön a' napnak sugárai a' keletet jelentgetni kezdvén, a' hegyről ök is épségben leindúltak, és 22 dikben déltájban Napolyba szerentsésen viszsza érkeztek. Azt azonban minnyájok minden titkolódás nélkül meg vallották, hogy valameddig az örvény' szájánál állottak, a' szép dolognak szemléléſe mellett minden hajszál felfelé állott fejeken a' nagy félelem miatt. — Néhány napok alatt azután megtelvén moslékkal az örvény, az, terméſzet szerént kezdett (mint egyéb akár mi folyadékok) a' szájának alatsonabb részén ki folyni, útját Otajo nevü fa-

lú felé vévén, oly vidéken, a' hol leg kevesebb kárt tehetett.

Török Birodalom.

A' Czerni György réfzéröl a' Bekier Baſcha eleibe terjeſztetett feltételek: ezek vóltanak: — „

„1)ſzör. A' Szerviai fő uralkodás adódjon által a' moſtani fő vezérjének Czerni Györgynek. — 2)ſzor. A' Szerviai lakosok ügyében egy Török se mondjon ítéletet: az őket illető ítélet egy átallyában bizattaſſon Czerni Györgyre. — 3)ſzor. Egy Töröknek se legyen ſzabad valamely Szerviai helységben letelepedni, ha csak arra különös engedelmet nem nyer. Minden vámos és harmintzados 's egyéb tiſzti hivatal vétetteſſen-ki Szerviában a' Törököknek kezekből, *és mind ezek* a' *tiſztségek* bizattaſſanak Szerviai lakosokra. — 4)ſzer. A' fegyveres őrzőſeregek, réſz ſzerént Török, réſz ſzerént Szerviai tsoportokból álljanak. — 5)ſzör. Czerni Györgynek 500 emberekből álló teſtőrző ſerege legyen mindenkor. — 6)ſzor. A' Szerviaiak fizeſſenek minden eſztendőben fél millió Piaſtert a' Portának, a' Baſchának pedig minden ſzükségeiről viselljenek gondot. — 7)ſzer. A' vámot, és a' harmintzadót mind a' Baſchának engedik a' Szerviaiak, oly feltétel alatt, hogy azokat tettzése ſzerént ne nevelheſſe. — 8)ſzór. A' kereskedésben és ſemmi egyéb fizetés' dolgában ne eſſék a' Szerviaiakon ſemmi erőſzak, hanem minden fizetődjön az alkú ſzerént, mint egygyütt az adók és vevők megegygyeznek. — „Ennek felette igéretet tett

Bekier Baſcha, hogy ha ez az Alkú tökélletességre mehet, ő is Travnik ellen fog a' vezérlése alatt lévő 10 ezer Törökökkel menni, és mindent el fog követni, hogy az ott lévő nyúghatatlanok letsendesítteſſenek, és a' Szerviaknál a' tsendeſſég tökélletesen helyreállittaſsék.

Nem tsak Konſtantzinápoly, hanem Bukareſt is leirhatatlan kárt ſzenvedett a' mult Septemberben az égés miatt. Két ezerre ſzámlá'ják az elégett házakat: és a' vallott kárt 10 millió Piaſterre teſzik. Elégtek egyéb nevezetes épületek között, a' Hoſpodár' régi kaſtélya, a' Szent Bazilius klaſtroma, egy nagy templommal egyetemben, és egyebek. Nevezetesen az a' fő uttza, a' mellyben a' kereskedők' magazinumaik és bóltjaik vóltak mindeneſtől fogva tsaknem egéſzſzen hamuvá lett.

Svécia.

Stockholmból, Sept. 28-kán. A' Lillei Gróf nevezet alatt élő Frantzia Királyi Korona Prætendens, 18 ik Lajos, Sept. 25-kén megérkezett ide Calmar városába, és méltóságához illő tiſztelet-tétellel fogadtatott.

Ő Felségek a' Király és Királyné, meg Stralsundban ſzándékoztak maradni Oktober 9-keig.

Dánia.

A' Koppenhágai levelek ſzerént, az oda viſsza érkezett Oroſz hadi hajók mind elevezték onnét Oktob. 9-kén Reval felé.

A' Malagai Dánus Konzúltól az a' kedvetlen hír érkezett ide, hogy a' kikötőkelyben lévő hajók között leg elsőbbször egy Dánus hajón vétetett észre a' Malagai Sárga hideg. Az ő tudósításának elindulásakor már 5 emberek kapták volt el a' nyavalyát, a' kik közzül egy már meg holt volt, egy pedig vonaglott. — már még a' kutyákat is kezdi bántani ez a' nyavalya, és sok ebdöglik miatta, a' melly tulajdonságát nem rég vették észre a' Malagai lakosok.

Magyar Ország.

Posonból. — Ez előtt egy néhány esztendővel, nagy figyelmetességbe hozta egész Európát Kempelennek beszélő fa machinája. Ki lett légyen ez a' valósággal nagy ember, annak rövid le irása meg érdemli kiváltképpen Magyar Ország figyelmetességét, azért, mivel oda való születes volt; megérdemli pedig kiváltképpen hogy emlekezetnek okáért a' M. Kurirban hihirdetődjön, annyival is inkább, mivelhogy ennek mostani egygyik irója ezelőtt néhány esztendőkkel az altala kiadatott Magyar Bibliothekában a' Kempelen beszélő machinájáról környülállásos előadást hirdetett volt ki. — Született nevezetesen Posonban 1734-ben; tanulását kezdette Győrben, azután pedig a' Philosophiát, és a' Törvényeket Bétsben végezte el. A' törvényes dolgok tudásában való kitetsző elő meneteléért, ő reá volt bizva, hogy a' b. e. Mária Theresia alatt tsinált törvény könyvet Német nyelvre forditsa le, mely forditás mind az egész közönség előtt nagy kedvességet nyert, mind ő Fel-

ségének annyira meg tettzett, hogy maga elébe hivatta, és kevés idővel azután, tulajdon keze irása által a' Magyar Kamaránál Concipistává nevezni méltóztatta. Nem sokára azután Udvari Secretáriussá, azután, pedig a' Kamaránál tanátsossá tevődött, mely hivatalának viselése alatt, a' Budai Királyi lakhely épittetése, és a' Magyar Országi Só Bányák 's Sóházak igazgatása reá vólt bizva. Továbba ő reá vólt az is bizva, hogy a' Bánátból a' haramiákat irtsa ki, és azt az új, lakosok számára jobb rendbe hozza, mellyet szerentsésen végbe is vitt. Ezért a' tselekedetéért nyert a' Császárnétól 1000 forintból álló hóltig tartó esztendei fizetést.

Ezek után, még sok terhes szolgálatokat tett, mellyekre való tekintetből, II dik Jósef Császár, a' Magyar és Erdely Országi akkor egygyesülve vólt Cancelláriánál, 1786 ban tanátsossá tenni méltóztatott, de azt öregsége miatt nem soká viselte, hanem 1798 ban, negyven három esztendőkig tett szolgálatja után nyúgodalomra botsáttatott.

Leg nagyobb gyönyörüségét találta a' Physikában és Mechanikában, a' minthogy ezekre és az ezekben tehető új találmányokra szentelte idejének javát, 's tehettségének nagyobb részét. Gyönyörködött a' szép tudományokban, és a' nyelvek tudásában is; a' honnan, deákúl, németül, magyarúl, frantziaúl, olaszúl és ánglusúl jól beszéllett, tótúl és oláhúl is tudott annyit, hogy ezeken is, a' szükségesebb dolgokban ki tudta magát fejezni.

Nevezetesebb találmánya közzé tartozik az a' hires Sakk játszó Machina, melyről külömb

külömbféléket irkáltak, de hogy mitől függön az ágész játtzó eszköz bibéje, senki még eddig ki nem találta, 's talám ki sem találja, ha tsak a' fia Kempelen Károly Ur Udvari Concipista, kire a' machina szállott, ennek titkát a' közönség előtt fel nem fedezi. Ennél nevezetesebb találmánya, a' beszéllő machina, melyben a' beszéd organumainak mechanismusát akarta követni, és ezt a' tzélját benne a' bámulásig el is érte. Tsakugyan irt is egy igen derék munkát a' beszéd mechánismusáról, melyben le irja a' beszéllő machinát is. A' munka Bétsben jött ki 1791-ben. Irt még ezen kivül egy nehány theátrumra való darabokat, és számos verseket, de a' mellyeket világ elibe nem botsátott. Sok időt forditott, a' rajzolás mesterségére, mellyet még öregségében is szorgalmatosan folytatott. Meg hólt *Bétsben* ezen folyó esztendőben, Mártzius hónap 26-ik napján. *Mind magá*nos, mind közönséges élete példás vólt. Ifiú korában Nápolyba útazott, mely útazás nagyon sokat használt az ő ifiúi tálentomainak ki fejtődzésére; — későbben azután familiástól együtt Párisban és Londonba útazott, hol a' maga Sakk játtzó machináját mindannyit tsudáltatta. Az ő háza mindenkor tele vólt tanúlni szerető és jó szivű emberekkel, kikben Kempelen felettébb gyönyörködött, és igyekezett is nékik minden lehető módon szolgálni; 's igy töltötte el háza népének 's jó barátinak társaságában 70 esztendőkre tőit munkás életét.

P. D.